

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΜΙΝΩΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ *

Η μινωική Κρήτη μελετάται πάνω από έναν αιώνα τώρα, ενώ η Γραμμική Β Γραφή, ως γραπτή έκφραση της μυκηναϊκής ελληνικής γλώσσας, για πενήντα και πλέον χρόνια. Είναι, λοιπόν, φυσικό το ενδιαφέρον να στραφεί προς τη γλώσσα της μινωικής Κρήτης. Ως αποτέλεσμα των ανασκαφών του Έβανς και άλλων, της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β Γραφής από τον Βέντρις και της επακόλουθης συστηματικής εργασίας του Τσάντγουικ, αλλά και άλλων επίσης αξιόλογων μελετητών, είμαστε τώρα σε θέση να “διαβάζουμε” τις μινωικές επιγραφές, κάνοντας χρήση των φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β. Είμαστε, όμως, και σε θέση να τις κατανοούμε; Η αρχαιολογία και η επιγραφική της Εποχής του Χαλκού, τον τελευταίο αιώνα, μας έχει φέρει μπροστά σε μια πραγματική πρόκληση της Αιγαιακής Φιλολογίας και Γλωσσολογίας.

Τα τελευταία 10 χρόνια προσπαθώ να προσεγγίσω “γλωσσολογικά” τη μινωική γλώσσα και να μελετήσω τη δομή της. Όντας μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τα τελευταία τρία χρόνια (2001-2004), είχα την ευκαιρία να ολοκληρώσω τη μελέτη μου και σας την παρουσιάζω σήμερα, καλώντας σας σε αυτό το ταξίδι μέσα στο λαβύρινθο της μινωικής Κρήτης.

Υπάρχουν μέχρι σήμερα 2000 μινωικές επιγραφές της 2ης χιλιετίας π.Χ.. Η Μυκηναϊκή Γραμμική Β Γραφή αποτελεί μια προσαρμογή της Μινωικής Γραμμικής Α που χρησιμοποιήθηκε από τους γραφείς προκειμένου να καταγράψουν την ελληνική γλώσσα. Αφού, λοιπόν, είμαστε σε θέση να διαβάζουμε και να κατανοούμε τη Γραμμική Β, είναι εφικτό, σε κάποιο βαθμό, να διαβάσουμε και τη Γραμμική Α και μάλιστα σε ποσοστό περίπου 90%.

Εφόσον, όμως, αδυνατούμε να κατανοήσουμε το περιεχόμενό τους, επομένως να τις αναγνωρίσουμε ως ελληνικές επιγραφές, τότε είναι προτιμότερο να ελέγξουμε εάν η μινωική γλώσσα μπορεί να ταυτιστεί ως μια συγγενής γλώσσα, που ανήκει δηλαδή στην ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών. Κάτι τέτοιο δεν αποτελεί καινούργια θεωρία. Θεωρίες για τη Μινωική Γραμμική Α άρχισαν να διατυπώνονται ήδη από την εποχή της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β, πριν από 50 περίπου χρόνια. Αυτό που παρουσιάζεται εδώ είναι μια νέα προσέγγιση σε ένα παλιό πρόβλημα. Και το ερώτημα που τίθεται είναι: Μπορεί μια μελέτη να αναγνωρίσει τη μινωική γλώσσα ως ινδοευρωπαϊκή;

Το βάρος δόθηκε σε μια γλωσσολογική μελέτη των στοιχείων που απαρτίζουν τη μινωική γλώσσα και σε μια μελέτη του λεξιλογίου της, δηλαδή των λέξεων που μπορούν να αναγνωριστούν με βάση το περιεχόμενό τους μέσα στη μινωική γλώσσα. Από μια τέτοια προσέγγιση θα προκύψει και το θεωρητικό υπόβαθρο/πλαίσιο που θα εξηγήσει τη θέση της μινωικής γλώσσας μέσα στην ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών.

Διαπιστώνουμε, ότι η μινωική γλώσσα μπορεί φωνολογικά να συγκριθεί με το αναμορφωμένο σύστημα για την πρωτο-ινδοευρωπαϊκή με τη μεταφορά φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να υποδηλώνουν ακόμη την ύπαρξη λαρυγγικών φθόγγων μέσα στη γλώσσα. Είναι επίσης εφικτό να συγκρίνουμε μορφολογικά το αναμορφωμένο ινδοευρωπαϊκό σύστημα με το μινωικό, ειδικότερα όσον αφορά στις πτώσεις ουσιαστικών και στις ρηματικές καταλήξεις, ακόμη και στο γένος των ουσιαστικών. Ένα τρίτο δεδομένο είναι η διάκριση και αναγνώριση στοιχείων που αφορούν στη σύνταξη της πρότασης και τη σειρά των λέξεων μέσα σε αυτήν. Τέταρτο δεδομένο αποτελεί η αναγνώριση μέσα στην πρόταση στοιχείων από ετεοκρητικές και αιγυπτιακές πηγές, που με τη σειρά τους αποτελούν ενδείξεις μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας.

Μια ενδελεχής μελέτη της μινωικής γλώσσας που βασίζεται σε 50 λέξεις μάς επιτρέπει να κάνουμε τις παρακάτω παρατηρήσεις.

Δεν είναι, βέβαια, εφικτό σε μια τέτοια παρουσίαση να αναφερθούμε και στις 50 λέξεις. (Αυτό γίνεται στην εργασία που έχετε τώρα με τη μορφή βιβλίου, ενώ περίληψη του καταλόγου με τις λέξεις υπάρχει στο σχετικό παράρτημα στο τέλος του τόμου.) Εδώ θα αναφερθώ μονάχα στις λέξεις του Μινωικού Λογότυπου Προσφορών στη Μεγάλη Μητέρα και σε κάποιες, διοικητικού και αγροτικού περιεχομένου, λέξεις που προέρχονται από την Αγία Τριάδα, καθώς και σε μερικές άλλες.

Η έρευνα, πριν από 16 χρόνια, είχε ξεκινήσει από δύο λέξεις, JA-DI-KI-TE και I-DA, που εντοπίστηκαν σε επιγραφές της Γραμμικής Α, περίπου στα 1600 π.Χ.. Πρόκειται μάλλον για τις ονομασίες των δύο ιερών βουνών της Κρήτης, της Δίκτης και της Ίδας, που αργότερα συνδέθηκαν με τον Δία. Τα ορωνύμια αυτά βασίζονται σε ινδοευρωπαϊκή ετυμολογία, άμεσα σχετιζόμενη με ό,τι γνωρίζουμε σχετικά για τη μινωική θρησκεία. Ο όρος JA-DI-KI-TE προέρχεται από το ελληνικό ΔΕΙΚΝΥΩ, δηλαδή ‘δείχνω’, DIGIT στην Αγγλική, ενώ η λέξη I-DA προέρχεται από το ελληνικό ΕΙΔΑ, δηλαδή ‘βλέπω’, VIDEO στη Λατινική. Η μινωική θρησκεία ήταν πολύ οπτική/παραστατική, όπου κατά την αναπαράσταση της επιφάνειας της θεότητας γινόταν η παρουσίαση της Μεγάλης Μητέρας στην κορυφή του βουνού. Αλλά για να επανέλθουμε στις συγκεκριμένες ονομασίες των βουνών, αξίζει να σημειωθεί ότι συγκριτικά στοιχεία μπορεί να εντοπισθούν και σε άλλες συγγενείς ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, για να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι τα δύο αυτά ιερά βουνά είχαν ήδη από τη Μινωική Περίοδο ινδοευρωπαϊκές ονομασίες.

Ένας άλλος όρος που εντοπίστηκε μαζί με τον όρο I-DA είναι ο I-NA-/I-JA- που προέρχεται από την ίδια ρίζα και δηλώνει το επίθετο ΙΕΡΟΣ στην Ελληνική και ISIRAH στα Σανσκριτικά. Για άλλη μια φορά εντοπίζουμε κοινά ινδοευρωπαϊκά στοιχεία που περιγράφουν ιερά ορωνύμια.

Άλλοι δύο όροι είναι οι: JA-TA-I-WE-WA-JA και JA-SA-SA-RA-ME. Ο δεύτερος ερμηνεύεται ως Asasara/Ishassara, δηλαδή Αστάρτη, γνωστή και ως Πότνια Θηρών της μυκηναϊκής θρησκείας, με ενδιαφέροντα κοινά στοιχεία με τη Χεττιτική. Ο όρος JA-TA-I-WE-WA-JA απαντάται σε αρχική θέση, με κατάληξη –WA-JA που δηλώνει θηλυκό γένος όπως το ομηρικό –ΑΙΑ, ενώ η ρίζα της λέξης μπορεί να περιέχει το ινδοευρωπαϊκό *ster- για τη λέξη ΑΣΤΗΡ στην Ελληνική, STAR στην Αγγλική, και πιθανόν να αποτελεί άλλη μια αναφορά στην Αστάρτη.

Μια τρίτη ομάδα όρων είναι οι λέξεις I-PI-NA-MI-NA και SI-RU-TE, που μπορούν να ερμηνευθούν ως επίθετα της θεϊκής Μεγάλης Μητέρας. Στη λέξη I-PI-NA-MI-NA μπορούμε να δούμε τις ινδοευρωπαϊκές λέξεις για ‘δύναμη’ και ‘θυμό’ και πιθανόν το θηλυκό της παθητικής μετοχής. Στη λέξη SI-RU-TE, η κατάληξη –TE δηλώνει το ενεργούν πρόσωπο, δηλαδή την ίδια τη θεότητα. Αυτό που κάνει η θεότητα, δηλαδή SI-RU-, σημαίνει ‘καταστρέφει’ στα Σανσκριτικά, και κάποιος θα μπορούσε να διακρίνει σχέσεις με τη θεότητα Shiva. Η λέξη μπορεί να συγκριθεί με το ΚΕΡΑΪΖΩ στα Ελληνικά που σημαίνει ‘καταστρέφω’, υποδηλώνοντας επίσης κάποια σχέση με τον Δία. Δείχνει, επίσης, ότι η μινωική γλώσσα ανήκει στην ομάδα των *satem* γλωσσών και όχι, όπως η Ελληνική, σε αυτή των *centum*.¹

Τέλος, στο Μινωικό Λογότυπο της τράπεζας προσφορών μπορούμε να αναγνωρίσουμε δύο ινδοευρωπαϊκά ρήματα: U-NA-KA-NA-SI και TA-NA-. Το πρώτο απ’ αυτά έχει τη ρίζα *nik- (‘καταλαμβάνω’, ‘νικάω’ κ.λπ.) και συχνά εντοπίζεται με την κατάληξη –SI, δηλώνοντας έτσι

¹ Στις *centum* γλώσσες περιλαμβάνονται η Κελτική, η Ιταλική, η Γερμανική, η Ελληνική, η Χεττιτική και η Τοχαρική. Το όνομα προκύπτει από την ινδοευρωπαϊκή (ΙΕ) λέξη για το ‘100’, το οποίο αρχίζει με /h/ ή /c-/k/. Π.χ. λατινικό *centum*, ελληνικό *έκατόν*, παλαιό ιρλανδικό *cēt*, γοτθικό *hund*, κ.τ.λ.. Στις *satem* γλώσσες περιλαμβάνονται η Ινδο-Ιρανική, η Βαλτο-Σλαβική και η Αρμενική. Το όνομα προκύπτει πάλι από την ΙΕ λέξη για το ‘100’, το οποίο αρχίζει με /s/. Π.χ. το αβεστικό *satem*, το σανσκριτικό *sátam*, το παλαιό εκκλησιαστικό σλαβονικό *sūto*, το λιθουανικό *šimtas*, κ.τ.λ..

προφανώς το β' ενικό πρόσωπο, δηλαδή θα λέγαμε σε ελεύθερη απόδοση: “Εσύ, Αστάρτη, Δώσε Νίκη”, ως μια επίκληση. Σε μια περίπτωση υπάρχει η κατάληξη –ΤΙ, που συσχετίζεται με το ουσιαστικό ΡΙ-ΤΕ-ΡΙ, δηλαδή ΡΙΤΑΡΑ στα Σανσκριτικά, ΠΑΤΕΡΕΣ στην ελληνική γλώσσα, Άγιοι Πατέρες στο γ' πρόσωπο. Το δεύτερο ρήμα ΓΑ-ΝΑ– συναντάται σε πολλές παραλλαγές, μερικές φορές με την κατάληξη –ΤΙ και δηλώνει ότι ‘αυτοί κάνουν κάτι’. Η ρίζα μπορεί να συσχετισθεί με το ρήμα ΤΕΙΝΩ της ελληνικής γλώσσας, OSTENDERE στη Λατινική που σημαίνει ‘τεντώνω’ ή ‘δείχνω’, και τα δύο συνδεόμενα στενά με τη μινωική θρησκευτική πρακτική. Η λέξη μπορεί ακόμη να συνδεθεί με τη σανσκριτική ρίζα ΤΑΝ– που σημαίνει ‘τεντώνω’ με συσχετισμούς με την αρχαία ινδική θρησκεία και τα μαθηματικά, ή ακόμη και τη λέξη ‘γιος’ – κάτι που θα είχε ενδιαφέροντα κοινά σημεία με τη Θεϊκή Μητέρα και τους Άγιους Πατέρες.

Η επόμενη κατηγορία λέξεων μας δίνει πρόσφορο υλικό προκειμένου να διατυπώσουμε σκέψεις σχετικά με τη φύση της μινωικής γλώσσας. Πρόκειται για λέξεις διοικητικού ή αγροτικού χαρακτήρα που προέρχονται από την Αγία Τριάδα κοντά στη Φαιστό, στη Νότια Κεντρική Κρήτη.

Έχουμε λέξεις για το ΣΥΝΟΛΟ και το ΜΕΓΑ ΣΥΝΟΛΟ, και ακόμη 9 λέξεις για αγροτικά προϊόντα. Η λέξη για το ΣΥΝΟΛΟ, καθαρά με βάση το περιεχόμενο των πινακίδων, τύπου σελίδας, όπου περιλαμβάνονται λίστες προϊόντων, εμφανίζεται στο κάτω μέρος και είναι πολύ ενδιαφέρουσα ως λέξη, αφού εμφανίζεται σε τρεις τύπους: ΚΥ-ΡΟ, ΚΥΡΑ και ΚΥΡΑΙ. Φαίνεται, ότι πρόκειται για το αρσενικό, το θηλυκό ενικού αριθμού ή και το ουδέτερο πληθυντικού αριθμού, και το θηλυκό πληθυντικού αριθμού. Δεν είναι ξεκάθαρο, εάν η ρίζα είναι σημιτική ή ινδοευρωπαϊκή, οι καταλήξεις πάντως είναι ινδοευρωπαϊκές και δείχνουν ότι όποιος και αν χρησιμοποίησε αυτές τις λέξεις μιλούσε μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα. Απαντάμε επίσης τη λέξη ΡΟ-ΤΟ-ΚΥ-ΡΟ, που σημαίνει ΜΕΓΑ ΣΥΝΟΛΟ, πάλι με βάση το περιεχόμενο της πινακίδας, και αποτελείται από τη λέξη για το σύνολο, ΚΥ-ΡΟ, και τη λέξη ΡΟ-ΤΟ για το ‘όλον’, με σαφείς σχέσεις προς το ΠΑΝΤ/ΠΟΝΤ στα Ελληνικά και Τοχαρικά. Ο τρόπος αυτός δομής σύνθετων λέξεων αποτελεί ακόμη ένα χαρακτηριστικό των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών.

Η πιο σημαντική λέξη, κατά τη γνώμη μου, στη μινωική Κρήτη είναι η Ι-ΔΑ-ΜΑ-ΤΕ, που προέρχεται από το Σπήλαιο του Αρκαλοχωρίου, και η ΔΑ-ΜΑ-ΤΕ που βρέθηκε στο Καστρί των Κυθήρων. Πρόκειται ξεκάθαρα για ‘ενεργούν πρόσωπο’, λέξη η οποία λήγει σε –ΤΕ και δηλώνει τη Μητέρα σε επιγραφές με θρησκευτικό περιεχόμενο, αναφέρεται δε στη Μεγάλη Μητέρα. Η λέξη για τη Μητέρα, ΜΑ-ΤΕ, είναι η πιο σταθερή λέξη σε όλες τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, με εξαίρεση τη Χεττιτική όπου είναι ΑΝΝΑ, αποκλείοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την Ανατολική ως γλώσσα της μινωικής Κρήτης. Εδώ και πολύ καιρό γίνεται συζήτηση για την ετυμολογία και προέλευση της Δήμητρας. Είναι τώρα εμφανές, ότι πρόκειται όχι μόνο για τη Μητέρα της Γης ή του όρους Ίδη, αλλ' ότι αναφέρεται και στη Γραμμική Α του 1600 π.Χ. στη μινωική Κρήτη. Δεν αποτελεί μονάχα τη θεϊκή Μητέρα, αλλά επίσης και μια μινωική ινδοευρωπαϊκή θεότητα. Ένας συνδυασμός ινδοευρωπαϊκής ετυμολογίας και μινωικής εικονογραφίας μπορεί να μας εξηγήσει τη μινωική γλώσσα. Η κλασική Δήμητρα προέρχεται από τη μινωική Ι-ΔΑ-ΜΑ-ΤΕ της (μινωικής) Κρήτης και πρόκειται για τη θεϊκή Μητέρα που εμφανίστηκε στο ιερό βουνό Ίδη, ως προστάτιδα της σοδειάς και των αγροτικών προϊόντων τα οποία αποτελούσαν άλλωστε τη βάση της μινωικής διατροφής. Η σύνθετη αυτή λέξη είναι ινδοευρωπαϊκή, όπως και αυτή του μετέπειτα μυκηναίου βασιλιά της Κνωσού Ιδομενέως, που το όνομά του είναι μινωικό και ινδοευρωπαϊκό στην προέλευση και σημαίνει τη ‘δύναμη της Ίδας’.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί εκείνο που υποστηρίχθηκε από τον Τσάντγουικ και άλλους μελετητές, ότι δηλαδή η μινωική γλώσσα δεν μπορεί να ταυτιστεί με την ελληνική. Υπάρχουν και γίνονται συγκρίσεις με αυτήν εξαιτίας κυρίως της μακράς παρουσίας της, επί 35 αιώνες, στην Κρήτη, αφενός, αλλά και λόγω της γεωγραφικής τους σχέσης, αφετέρου. Η έρευνα απέδειξε ότι η μινωική γλώσσα σχετίζεται με την ελληνική περισσότερο από κάθε άλλη

ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, χωρίς να αποτελεί μια άλλη ελληνική διάλεκτο αλλά ένα χωριστό παρακλάδι της ινδοευρωπαϊκής οικογένειας. Και οι δύο γλώσσες αποτελούν διαλέκτους της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών. Στη μινωική γλώσσα δεν έχουμε λέξεις που θα μπορούσαν να ερμηνευθούν μόνον ως ελληνικές. Αντίθετα, υπάρχουν λέξεις που εντοπίζονται και στην ελληνική γλώσσα αλλά και σε άλλες, όπως τη σανσκριτική και τη χεττιτική, τη λατινική, της ίδιας οικογένειας.

Μέχρι τώρα έχει καταστεί δυνατό να ερμηνεύουμε ετυμολογικά και μορφολογικά 50 λέξεις του μινωικού λεξιλογίου. Αναφορικά τώρα με ολόκληρες/πλήρεις επιγραφές της Γραμμικής Α, μπορούμε, και σε αυτήν την περίπτωση, να καταλήξουμε σε ιδιαίτερα χρήσιμα συμπεράσματα, όταν τις “διαβάζουμε” κάνοντας χρήση των φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β, και να τις ερμηνεύσουμε μέσα στο ίδιο τους το περιεχόμενο. Πάλι καταλήγουμε σε μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα της 2ης χιλιετίας π.Χ.. Δύο τέτοιες επιγραφές παρουσιάζονται εδώ (από τον Γιούχτα και το Ψυχρό):

IO Za 2

“Αστάρτη(:), Κυρία Ασάσαρα της Δίκτης,
Ιφινάμα καταστροφέα, δώσε νίκη,
Ιερή Ίδα, ικετεύουν”.

PS Za 2

“Αφιερωμένη από SE-TO-I-JA (Αρχάνες)
στη JA-SA-SA-RA-ME (Αστάρτη)”

Συνοψίζοντας, είμαστε σε θέση να διαβάσουμε και να ερμηνεύσουμε 50 μινωικές λέξεις, όπως επίσης και επιγραφές από την Κρήτη της δεύτερης χιλιετίας π.Χ.. Έτσι, η Κρήτη καταγράφει μια πορεία 10.000 χρόνων πολιτισμού, 4.000 χρόνων γραπτής ιστορίας και 3.500 χρόνων ελληνικής γλώσσας. Γι’ αυτό αποτελεί ένα πολύτιμο και διαχρονικό γλωσσικό εργαστήριο.

Χρησιμοποιώντας Χεττιτικά, Σανσκριτικά και Μυκηναϊκά Ελληνικά του β’ μισού της 2^{ης} χιλιετίας, είναι δυνατή η ανασύσταση της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών, π. 8-7.000 π.Χ., και είναι από αυτήν την οικογένεια που προέρχεται η γλώσσα της Νεολιθικής Κρήτης και που αρκετά αργότερα καταγράφηκε στις επιγραφές της Γραμμικής Γραφής Α του α’ μισού της 2ης χιλιετίας.

Η μινωική γλώσσα έχει αναγνωριστεί ως μια *satem* ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, βάσει λέξεων όπως η SI-RU-TE για τον ‘καταστροφέα’, καθώς και ομοιοτήτων με τα Σανσκριτικά σε λέξεις όπως η PI-TE-RI για τους ‘πατέρες’. Παρατηρούνται, επίσης, περισσότερο κοινά λεξικογραφικά σημεία με τα Ελληνικά και με τα Σανσκριτικά, όπως δείχνει η λέξη MA-TE για τη ‘Μητέρα’, και όχι σαφέστατα με τα Ανατολικά, κατέχοντας μια θέση παρόμοια ίσως με των Αρμενικών.

Η μινωική γλώσσα είναι ινδοευρωπαϊκή, προερχόμενη από την περιοχή του Αιγαίου, όπως άλλωστε συμβαίνει με την ελληνική, τη χεττιτική και άλλες γλώσσες της Ανατολίας, όπως είναι η λουβική κ.λπ., και σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες και η καρική. Είναι επίσης ενδιαφέρον, ότι από τους τέσσερεις κλάδους των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών γύρω από το Αιγαίο, δύο (Χεττιτικά στα ανατολικά και Ελληνικά στα δυτικά) είναι *centum* και δύο (Θρακικά–Φρυγικά–Αρμενικά στο βορρά και Μινωικά στα νότια) είναι *satem*, δείχνοντας έτσι ότι η διάσπαση της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας σε αυτές τις γλώσσες πιθανόν να έγινε σε πρώιμο στάδιο που σύμφωνα με αρχαιολογικά δεδομένα τοποθετείται χρονολογικά στις απαρχές της Νεολιθικής Περιόδου στο Αιγαίο, περίπου στα 8-7.000 π.Χ..

Μέσα σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο θα πρέπει να δούμε και τη θέση των Ελληνικών, καθώς και το παλιό πρόβλημα που αφορά στον ερχομό των Ελλήνων στην Ελλάδα. Το εύρος του χρόνου είναι πολύ μεγαλύτερο απ’ ό,τι είχαμε πριν στο νού μας, εάν πράγματι τα Μυκηναϊκά

Ελληνικά, ως το 1400 π.Χ., διαφέρουν πιο πολύ από τα σύγχρονα Χεττιτικά και Σανσκριτικά παρά από τα Ελληνικά της Κλασικής, Ελληνιστικής, Βυζαντινής ή Νεοελληνικής Περιόδου.

Η ελληνική γλώσσα εξελίχθηκε από μια διάλεκτο της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας σε μια ξεχωριστή γλώσσα κατά τη Νεολιθική Περίοδο, και μάλλον μια τέτοια διεργασία σημειώθηκε στον ελλαδικό χώρο. Η ταύτιση της Μινωικής ως μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας του Αιγαίου, έχει δώσει μεγαλύτερο χρονικό βάθος στη θεωρία που αφορά στην προϊστορία των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών του Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένων των Χεττιτικών και των Ελληνικών.

Οι ρίζες της μινωικής γλώσσας ανιχνεύονται στη γλώσσα των νεολιθικών κατοίκων της Κρήτης, οι οποίοι έφεραν μια διάλεκτο της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας περίπου στα 8-7.000 π.Χ.. Η διάλεκτος αυτή αναπτύχθηκε, σχεδόν απομονωμένη, σε μια ξεχωριστή ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, που δέχθηκε ωστόσο επιδράσεις, κυρίως στο λεξιλόγιο, από την ελληνική γλώσσα, ενώ διατηρούσε ακόμη ομοιότητες με *satem* γλώσσες, όπως τα Σανσκριτικά και τα Αρμενικά.

Η παρούσα εργασία έχει αναλύσει αρχικά, και ελέγξει στη συνέχεια, τη δομή και το λεξιλόγιο της μινωικής γλώσσας, προσφέροντας ερμηνείες σε πλήρεις μινωικές επιγραφές, που μπορούν πλέον να κατανοηθούν ως προτάσεις μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας μέσα στο αρχαιολογικό και πολιτιστικό περιεχόμενό τους.

Θεωρώ, ότι μια προσεκτική μελέτη της δομής της μινωικής γλώσσας και των 50 λέξεων του λεξιλογίου της, μας επιτρέπει να ταυτίσουμε τη μινωική γλώσσα ως ινδοευρωπαϊκή στη φύση της. Έχουμε στη διάθεσή μας επαρκή αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία μας φανερώνουν ότι η μινωική γλώσσα είναι μια προ-ελληνική γλώσσα, αλλά ινδοευρωπαϊκή, που καταγράφηκε 600 περίπου χρόνια πριν από τα Μυκηναϊκά Ελληνικά, τα Σανσκριτικά και τα Χεττιτικά.

Η μινωική γλώσσα είναι ένα σαφέστατο πρωϊμότερο στάδιο της ινδοευρωπαϊκής (π.2.000-1.400 π.Χ.) με ισχυρούς δεσμούς με την Ελληνική, την Αρμενική και τη Σανσκριτική, επίσης κλάδους της ίδιας οικογένειας γλωσσών, της ινδοευρωπαϊκής.

* Σύντομη μορφή της ομιλίας κατά την υποστήριξη της διδακτορικής μου διατριβής (2004) στον Γλωσσολογικό Τομέα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.